

รายงานการวิจัย
เรื่อง

การปรับตัวทางมิติเศรษฐศาสตร์ต่อปัญหาน้ำท่วมของชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนล่าง
กรณีศึกษา อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

Adaptation in Economic Dimension for Flooding of Community
at Lower Region of Mun Basin, Case Study: Amphoe Khong
Chiam, Ubonratchathani Province.

ดร.สิรวัดณ์ เรืองช่วย ตู๊ประกาย
ผศ.ดร.เสริย์ ตู๊ประกาย
ดร.โกวิท สุวรรณหงษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

2557

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

รายงานการวิจัย
เรื่อง

การปรับตัวทางมิติเศรษฐศาสตร์ต่อปัญหาน้ำท่วมของชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนล่าง
กรณีศึกษา อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

Adaptation in Economic Dimension for Flooding of Community
at Lower Region of Mun Basin, Case Study: Amphoe Khong
Chiam, Ubonratchathani Province.

ดร.สิรวลภ์ เรืองช่วย ตู๊ประกาย

(คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต)

ผศ.ดร.เสริย์ ตู๊ประกาย

(คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

ดร.โกวิท สุวรรณหงษ์

(คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

2557

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดินด้านการวิจัย ปีงบประมาณ 2557)

หัวข้อวิจัย	การปรับตัวทางมิติเศรษฐศาสตร์ต่อปัญหาน้ำท่วมของชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนล่าง กรณีศึกษา อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี
ผู้ดำเนินการวิจัย	ดร.สิริวัลภ์ เรืองช่วย ผู้ประกาย ผศ.ดร.เสรีย์ ผู้ประกาย ดร.โกวิท สุวรรณหงษ์
หน่วยงาน	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ปี พ.ศ.	2557

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการปรับตัวทางมิติเศรษฐศาสตร์ 2) หาแนวทางและรูปแบบการปรับตัวทางมิติเศรษฐศาสตร์ 3) หาระบบที่เหมาะสมสำหรับการประกันภัย การชดเชย และการกระจายความช่วยเหลือให้ทั่วถึงแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย และ 4) หามาตรการ และองค์กรรับผิดชอบในการปรับตัวทางมิติเศรษฐศาสตร์ของชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนล่างต่อปัญหาน้ำท่วม เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้าง โดยสอบถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 358 คนในพื้นที่ตำบลโขงเจียม ตำบลห้วยไผ่ และตำบลหนองแสงใหญ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 63 นอกจากนั้นเป็น เพศชาย จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 37 อยู่ในช่วงอายุ 46- 60 ปี มากที่สุด จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด จำนวน 159 คน คิดเป็น ร้อยละ 45.6 ผู้ตอบแบบสอบถาม ระบุว่าปัญหาที่พบมากที่สุดจากภาวะน้ำท่วมที่ผ่านมา คือ ปัญหารายได้ลดลง การปรับตัวที่ผู้ตอบแบบสอบถามกระทำมากที่สุดมากเป็นลำดับแรก คือหาอาชีพเสริมรายได้

แนวทางการปรับตัวทางมิติเศรษฐศาสตร์ของชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนล่างต่อปัญหาน้ำท่วม ด้านชีวิต/สุขภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าควรตรวจสุขภาพประจำปี/สม่ำเสมอ และควรดูแลสุขภาพให้แข็งแรงอยู่เสมอ สำหรับด้านที่อยู่อาศัยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าควรติดบ้าน/ยกบ้านให้สูงขึ้น ด้านทรัพย์สินผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าควรเตรียมยกทรัพย์สินขึ้นที่สูง ด้านพื้นที่เกษตรกรรมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าควรปลูกพืชที่เก็บเกี่ยวได้เร็ว และควรเก็บเกี่ยวผลผลิตก่อนถึงฤดูน้ำหลาก ด้านการคมนาคมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าควรซ่อมแซมถนนให้อยู่ในสภาพดีอยู่เสมอ ด้านแหล่งท่องเที่ยว และโบราณสถานผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าควรทำแนวกันน้ำรอบแหล่งโบราณสถาน และควรดูแล ซ่อมแซมอยู่เสมอ ด้านสาธารณสุขสมบัติผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าควรร่วมกันสอดส่องดูแล และควรบำรุงรักษาอยู่เสมอ

ระบบการชดเชยที่เหมาะสมทางมิติเศรษฐศาสตร์ของชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนล่างต่อปัญหาน้ำท่วม ทั้งด้านชีวิต/สุขภาพ ที่อยู่อาศัย ทรัพย์สิน พื้นที่เกษตรกรรม การคมนาคม แหล่งท่องเที่ยว และโบราณสถาน และสาธารณสุขสมบัติ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คิดว่ารัฐควรชดเชยให้ร้อยละ 100 ของความเสียหายทั้งหมด และองค์กรที่ควรรับผิดชอบทางมิติเศรษฐศาสตร์ของชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนล่างต่อปัญหาน้ำท่วม คือรัฐบาล และ องค์การบริหารส่วนตำบล

Research Title	Adaptation in Economic Dimension for Flooding of Community at Lower Region of Mun Basin, Case Study: Amphoe Khong Chiam, Ubonratchathani Province.
Researcher	Sirawan Ruangchuay Tuprakay Seree Tuprakay Kowit Suwannahong
Organization	Faculty of Science Suan Dusit Rajabhat University
Year	2014

The purpose of this research were 1) studies the problem of adaptation dimensional economics 2) approaches and models for adaptation dimensional economics 3) find the suitable system for insurance compensation and help to evenly distribute those affected by floods and 4) measures the flooding organization responsible for the adaptation dimensional economics of community at lower region of Mun Basin. The tools were a structured questionnaire and unstructured questionnaire for 358 sample in Khong Chiam district, Huaiphai district, Nong Sang Yai district, Amphoe Khong Chiam, Ubonratchathani Province. Most of respondents were female, 223 samples, 63 %. The other hand, male were 131 samples, 37 %. Most respondents were 46-60 year olds, 109 samples, 31.5 % and most of them were farmer, 159 samples, 45.6 %. Most of respondents specify the most problem of last floods is reduced income. The adaptation of most respondents is making the supplement career.

Approaches and models for adaptation dimensional economics of community at lower region of Mun Basin in life/health was should annual health check and always take care of your health. For habitat, most of respondents specify should lift the house on higher. For asset, most of respondents specify should raise them for higher. For agricultural areas, most of respondents specify should crops faster harvested plants and should harvest before the flood season. For transportation, most of respondents specify should maintenance roads in good condition always. For tourist attraction and historic site, most of respondents specify should build water barrier and always maintenance. For public property, most of respondents specify should invigilate together and always maintenance.

Suitable system for insurance compensation and help to evenly distribute those affected by floods were 100% recompense and government and Tambon administration should be flooding organization responsible.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องด้วยได้รับการสนับสนุนทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ที่ได้ให้โอกาสและสนับสนุนบุคลากรได้สร้างสรรค์งานวิจัยที่มีประโยชน์ต่อการศึกษา และขอขอบคุณอาจารย์และบุคลากรทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ประสานงานและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลมา ณ โอกาสนี้ด้วย

คณะผู้วิจัย

2557

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	2
คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
ลุ่มน้ำ	4
ระบบลุ่มน้ำในประเทศไทย	6
ระบบลุ่มน้ำมูล	8
อำเภอโขงเจียม	22
ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับระบบเศรษฐกิจ	23
สาเหตุของการเกิดน้ำท่วมในพื้นที่ลุ่มน้ำมูล	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
กรอบแนวคิดในการวิจัย	29

บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	30
	การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง และการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง	30
	การคัดเลือกกลุ่มประชากร	31
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	31
	การสร้าง และการตรวจสอบเครื่องมือ	32
	การวิเคราะห์ข้อมูลประเภท และปริมาณผลอยอันตรายจากบ้านเรือน	32
บทที่ 4	ผลการวิจัย	34
	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	34
	แนวทางและรูปแบบการปรับตัวทางมิติเศรษฐศาสตร์ ด้านที่อยู่อาศัย	44
	แนวทางและรูปแบบการปรับตัวทางมิติเศรษฐศาสตร์ ด้านทรัพย์สิน	49
	แนวทางและรูปแบบการปรับตัวทางมิติเศรษฐศาสตร์ ด้านพื้นที่เกษตรกรรม	53
	แนวทางและรูปแบบการปรับตัวทางมิติเศรษฐศาสตร์ ด้านการคมนาคม	58
	แนวทางและรูปแบบการปรับตัวทางมิติเศรษฐศาสตร์ ด้านแหล่งท่องเที่ยว และโบราณสถาน	62
	แนวทางและรูปแบบการปรับตัวทางมิติเศรษฐศาสตร์ ด้านสาธารณสุข	65
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	70
	สรุปผลการศึกษา	70
	อภิปรายผล	73
	ข้อเสนอแนะ	75
บรรณานุกรม		76
	บรรณานุกรมภาษาไทย	76
ภาคผนวก		77
	ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	78
ประวัติผู้วิจัย		85

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	พื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำต่าง ๆ ของประเทศไทย	6
2.2	ระบบลุ่มน้ำในประเทศไทย	7
2.3	รายละเอียดของลุ่มน้ำสาขาต่างๆ ในลุ่มน้ำมูล	9
3.1	จำนวนครัวเรือน ประชากร และหมู่บ้าน ของพื้นที่ศึกษา	30
3.2	การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	31
4.1	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา	34
4.2	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาทางมิติเศรษฐศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม	37
4.3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปรับตัวทางมิติเศรษฐศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม	38
4.4	จำนวนและร้อยละของแนวทางการปรับตัวทางมิติเศรษฐศาสตร์ ด้านชีวิต/สุขภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	39
4.5	จำนวนและร้อยละของแนวทางการชดเชยความเสียหายจากรัฐทางมิติเศรษฐศาสตร์ ด้านชีวิต/สุขภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	41
4.6	จำนวนและร้อยละของหน่วยงานที่ควรรับผิดชอบทางมิติเศรษฐศาสตร์ ด้านชีวิต/สุขภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	42
4.7	จำนวนและร้อยละของแนวทางการปรับตัวทางมิติเศรษฐศาสตร์ ด้านที่อยู่อาศัยของผู้ตอบแบบสอบถาม	44
4.8	จำนวนและร้อยละของแนวทางการชดเชยความเสียหายจากรัฐทางมิติเศรษฐศาสตร์ ด้านที่อยู่อาศัยของผู้ตอบแบบสอบถาม	46
4.9	จำนวนและร้อยละของหน่วยงานของรัฐที่ควรรับผิดชอบทางมิติเศรษฐศาสตร์ ด้านที่อยู่อาศัยของผู้ตอบแบบสอบถาม	47
4.10	จำนวนและร้อยละของแนวทางการปรับตัวทางมิติเศรษฐศาสตร์ ด้านทรัพย์สินของผู้ตอบแบบสอบถาม	49
4.11	จำนวนและร้อยละของแนวทางการชดเชยความเสียหายจากรัฐทางมิติเศรษฐศาสตร์ ด้านทรัพย์สินของผู้ตอบแบบสอบถาม	50
4.12	จำนวนและร้อยละของหน่วยงานของรัฐที่ควรรับผิดชอบทางมิติเศรษฐศาสตร์ ด้านทรัพย์สินของผู้ตอบแบบสอบถาม	52
4.13	จำนวนและร้อยละของแนวทางการปรับตัวทางมิติเศรษฐศาสตร์ ด้านพื้นที่เกษตรกรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม	53
4.14	จำนวนและร้อยละของแนวทางการชดเชยความเสียหายจากรัฐทางมิติเศรษฐศาสตร์ ด้านพื้นที่เกษตรกรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม	55

4.15	จำนวนและร้อยละของหน่วยงานของรัฐที่ควรรับผิดชอบทางมิติเศรษฐศาสตร์ ด้านพื้นที่เกษตรกรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม	56
4.16	จำนวนและร้อยละของแนวทางการปรับตัวทางมิติเศรษฐศาสตร์ ด้านการ คมนาคมของผู้ตอบแบบสอบถาม	58
4.17	จำนวนและร้อยละของแนวทางการชดเชยความเสียหายจากรัฐทางมิติ เศรษฐศาสตร์ ด้านการคมนาคมของผู้ตอบแบบสอบถาม	59
4.18	จำนวนและร้อยละของหน่วยงานของรัฐที่ควรรับผิดชอบทางมิติเศรษฐศาสตร์ ด้านการคมนาคมของผู้ตอบแบบสอบถาม	60
4.19	จำนวนและร้อยละของแนวทางการปรับตัวทางมิติเศรษฐศาสตร์ ด้านแหล่ง ท่องเที่ยว และโบราณสถานของผู้ตอบแบบสอบถาม	62
4.20	จำนวนและร้อยละของแนวทางการชดเชยความเสียหายจากรัฐทางมิติ เศรษฐศาสตร์ ด้านแหล่งท่องเที่ยว และโบราณสถานของผู้ตอบแบบสอบถาม	63
4.21	จำนวนและร้อยละของหน่วยงานของรัฐที่ควรรับผิดชอบทางมิติเศรษฐศาสตร์ ด้านแหล่งท่องเที่ยว และโบราณสถานของผู้ตอบแบบสอบถาม	64
4.22	จำนวนและร้อยละของแนวทางการปรับตัวทางมิติเศรษฐศาสตร์ ด้านสาธารณสุข สมบัติของผู้ตอบแบบสอบถาม	65
4.23	จำนวนและร้อยละของแนวทางการชดเชยความเสียหายจากรัฐทางมิติ เศรษฐศาสตร์ ด้านสาธารณสุขสมบัติของผู้ตอบแบบสอบถาม	67
4.24	จำนวนและร้อยละของหน่วยงานของรัฐที่ควรรับผิดชอบทางมิติเศรษฐศาสตร์ ด้านสาธารณสุขสมบัติของผู้ตอบแบบสอบถาม	68

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระบบเศรษฐกิจกับสิ่งแวดล้อม	23